

LATVIJAS REPUBLIKAS FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS PADOME

Reģ.nr. 90010248231; Smilšu ielā 1-512, Rīgā, LV-1919
tālrunis: (+371) 6708 3650; e-pasts: info@fdp.gov.lv; mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>

Pieņemts
Fiskālās disciplīnas
padomes rakstiskajā konsultācijā
2017.gada 6.aprīlī
Protokols Nr.1-08/443

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS STARPZIŅOJUMS (VIEDOKLIS)

PAR LATVIJAS STABILITĀTES PROGRAMMU 2017.-2020. GADAM

Rīga, 2017

SATURS

Saturs.....	2
Kopsavilkums.....	3
Saīsinājumi.....	5
Padomes kompetence.....	6
1. Fiskālās politikas izaicinājumi.....	7
1.1. Izdevumi.....	7
1.2. Ieņēmumi.....	8
1.3. Veselības aprūpe.....	10
2. Makroekonomikas apskats un izlaižu starpības.....	13
3. Skaitlisko fiskālo nosacījumu izpildes novērtējums.....	14
3.1. Skaitlisko nosacījumu izpildes novērtējums SP 2017./20.....	14
3.2. Valsts parāds.....	16
1. pielikums. Padomes 2017.gada 16.februāra apstiprinājums FM makroekonomikas prognozēm.....	19
2. pielikums. Skaitlisko fiskālo nosacījumu tabulas.....	23

KOPSAVILKUMS

Neskatoties uz pozitīvu kopējo budžeta izpildes rezultātu 2016. gadā, speciālā budžeta bilance pasliktinājās un nepieciešams turpināt darbu pie ēnu ekonomikas mazināšanas. Balstoties uz Valsts kases publicētajiem datiem, 2016. gada konsolidētā kopbudžeta bilance bija labāka par plānoto, un provizoriskie aprēķini liecina, ka vispārējās valdības budžets bija sabalansēts pirmo reizi 19 gadu laikā. Valsts ieņēmumu dienesta ieņēmumu plāns tika pārsniegts, lai gan nominālais IKP pieaugums bija ievērojami zemāks, nekā to prognozēja FM. Vienlaicīgi, speciālā budžeta izdevumi turpināja pieaugt, un bilance bija sliktāka par plānoto. Ir nepieciešami arī papildu pasākumi, lai nodrošinātu sabiedrības uzticību valdības priekšlikumiem un nostiprinātu, ka pasākumi cīņā pret nodokļu nemaksāšanu dod būtisku ieguldījumu ieplānotās nodokļu attiecības pret IKP sasniegšanā

Nodokļu sistēmas reforma jāievieš, balstoties uz piesardzīgu un visaptverošu novērtējumu par reformas fiskālo ietekmi, lai izvairītos no negatīvas ilgtermiņa ietekmes uz budžeta bilanci. Reformas jāpamato ar detalizētu izmaksu un ieguvumu analīzi un kvantitatīvi jānovērtē ilgtermiņa ietekme uz budžeta bilanci un valsts parāda līmeni. Jābalstās uz konservatīvām kvantitatīvām aplēsēm par fiskālo ietekmi, un jāievieš pasākumi, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju, kompensētu iedzīvotāju ienākumu nodokļa un uzņēmumu ieņēmumu nodokļa ieņēmumu sarukuma efektu valsts budžetā, kā arī ierobežotu nodokļu optimizācijas un izvairīšanās iespējas.

Ir nepieciešama skaidra stratēģija, lai pārskatāmā nākotnē sasniegtu nodokļu un IKP attiecību 1/3 līmenī neskatoties uz reformā plānoto nodokļu likmju samazinājumu. Viens no mērķiem, kas uzstādīts Māra Kučinska ministru kabineta deklarācijā, ir nodokļu ieņēmumu un IKP attiecība 1/3. Dati liecina, ka nodokļu un IKP attiecība pastāvīgi svārstījies ap 28-29%. Līdz ar to valdības izvirzītais mērķis paredz bezprecedenta nodokļu ieņēmumu pieaugumu, taču ierosinātie nodokļu sistēmas reformu pasākumi samazina vairākas nozīmīgas ieņēmumu plūsmas ar cerību, ka tiks veicināta ekonomiskā izaugsme. Jānodrošina pierādījumi, kas balstīti uz piesardzīgām aplēsēm, kas parāda, kā tiks sasniegta iecerētā nodokļu un IKP attiecība. Ilgtspējīga ieņēmumu plūsma būs nepieciešama, lai, samazinoties ārvalstu finansiālajai palīdzībai, varētu turpināt nodrošināt valdības funkcijas un sabiedriskos pakalpojumus iecerētajā līmenī.

Mēģinājumi motivēt cilvēkus pievienoties formālajam darba tirgum ir apsveicami, tomēr aplēses liecina, ka ierosināto reformu ietekme uz ienākumu nevienlīdzības mazināšanu būs ierobežota. Piedāvātajiem pasākumiem ir potenciāls veicināt pašreizējo bezdarbnieku iesaistīšanos darba tirgū, tādējādi samazinot speciālā budžeta izdevumus. Vienlaikus, atbilstoši EK aplēsēm, iedzīvotāji zemākajās ienākumu decilēs no nodokļu reformas iegūs ļoti maz. Bez tam, zemāks valdības ieņēmumu līmenis ierobežos valdības spēju nodrošināt publiskos pakalpojumus un mazināt nabadzību.

Reformu plāni veselības aprūpes nozarē jāpamato ar konkrētiem rezultatīvajiem rādītājiem un jāparedz efektīvāks pieejamo resursu pielietojums. Padome atkārtoti pauž bažas par deficīta finansējuma izmantošanu, lai īstenotu reformas veselības aprūpē un uzstāj, ka papildu budžeta līdzekļu piešķiršana jāpamato ar skaidri formulētu reformu plānu, uzstādot konkrētus mērķus un rezultatīvos rādītājus. Reformu plānos būtu jāparedz padziļināta izdevumu pārskatīšana, kas dotu ietaupījumus, kurus varētu novirzīt kritiskām vajadzībām.

Padome apstiprināja FM makroekonomiskās prognozes 2017. gada 16. februārī. Padome uzskata, ka makroekonomiskās attīstības perspektīvas šobrīd ir pozitīvas: ārējā vide pamatā ir izaugsmei atbalstoša, recesija būvniecības un investīciju sektoros ir pierimusi, inflācija uzrāda kāpumu. Padome atzinīgi vērtē detalizētāku nekā līdz šim makroekonomiskā scenārija jutīguma analīzi SP 2017./20. ietvaros, tomēr būtu nepieciešams izvērtēt būtiskāku noviržu no bāzes scenārija ietekmi uz valsts budžetu, nekā pašreizējā analizē.

Padome neatbalsta piedāvāto veselības aprūpes sistēmas strukturālo reformu veikšanu uz budžeta deficīta paaugstināšanas rēķina un nodokļu reformas klasificēšanu kā vienreizējos pasākumus. Tādējādi Padomes fiskālo nosacījumu aprēķini dod par 249,2 miljoniem eiro zemāku

maksimālo izdevumu apjomu nekā FM aprēķini. Padome aicina valdību veikt nodokļu reformas vidēja termiņa un ilgtermiņa novērtējumu, kas ļautu vērtēt reformas atbilstību vienreizējo pasākumu kritērijiem. Padome pašlaik nevar izvērtēt valdības piedāvāto izdevumu pieauguma nosacījuma aprēķinu un aicina FM līdz š.g. 28.aprīlim vienoties par izdevumu nosacījuma aprēķina principiem saistībā ar a) bezdarba līmeni, kas neietekmē algu; b) diskrecionāro pasākumu apmēru; c) izlīdzināto IKP deflatoru un d) deficīta samazināšanas rādītāju.

SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
EK	Eiropas Komisija
EKS	Eiropas kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
FDL	Fiskālās disciplīnas likums
FM	Finanšu ministrija
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
LB	Latvijas Banka
-	nav datu / nav attiecināms
Padome	Fiskālās disciplīnas padome
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SIP	Stabilitātes un izaugsmes pakts
SP	Latvijas stabilitātes programma
SP 2017./20.	Latvijas stabilitātes programma 2017.-2020.gadam
VID	Valsts ieņēmumu dienests
Uzraudzības ziņojums	2016.gada fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojums
VTBI	vidēja termiņa budžeta ietvars
VTBIL 2017./19.	Vidēja termiņa budžeta ietvara likums 2017.-2019.gadam
VTM	vidēja termiņa mērķis

PADOMES KOMPETENCE

Atbilstoši noteiktajam FDL III nodaļā *Fiskālās disciplīnas uzraudzība*, Padome ir neatkarīga koleģiāla institūcija, kas tika izveidota FDL ievērošanas uzraudzībai. Padomes galvenā kompetence ir saistīta ar fiskālās disciplīnas novērtējumu, kā arī viedokļa sniegšanu citos ar fiskālo politiku un makroekonomikas attīstību saistītajos jautājumos.

Padome atbild par:

1. FDL noteikto fiskālo nosacījumu ievērošanas uzraudzību VTBI un gadskārtējā valsts budžeta likuma sagatavošanā, šo likumu izpildē un grozījumu sagatavošanā;
2. Bilances nosacījuma un izdevumu pieauguma nosacījuma piemērošanas pareizības pārbaudi, tai skaitā veicot neatkarīgu potenciālā IKP un nominālā IKP novērtējumu un strukturālās bilances aprēķinu;
3. FDL nosacījumu ievērošanas uzraudzību gadskārtējā valsts budžeta likuma izpildē, pašvaldību konsolidētā budžeta un atvasinātu publisku personu budžetu summāro fiskālo rādītāju atbilstību prognozētajām vērtībām;
4. Viedokļa sagatavošanu par pieļaujamo atkāpi no bilances nosacījuma ekonomikas nopietnas lejupslīdes laikā;
5. Viedokļa sagatavošanu par fiskālās nodrošinājuma rezerves apjoma atbilstību valstī pastāvošajiem fiskālajiem riskiem;
6. Uzraudzības ziņojuma un, ja nepieciešams, neatbilstības ziņojuma, sagatavošanu;
7. Viedokļa sagatavošanu, informējot Saeimu un Valdību citos fiskālās politikas un makroekonomiskās attīstības jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai;
8. FM makroekonomikas prognožu apstiprināšanu divas reizes gadā – SP izstrādes laikā un gadskārtējā valsts budžeta un VTBI izstrādes laikā (saskaņā ar Vienošanās par sadarbību (turpmāk – VPS)¹, kas parakstīta 2016.gada 8.februārī);
9. Starpziņojuma (viedokļa) sagatavošanu par SP (saskaņā ar VPS noteikto);
10. Padome novērtē un analizē valsts fiskālās politikas ilgtspējas analīzi, lai sagatavotu FDL noteiktos ziņojumus.

---

¹ Vienošanās par sadarbību, pieejama:

http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_281_20160208_VPS_FDP_FM.pdf, skatīts: 17.03.2017.

1. FISKĀLĀS POLITIKAS IZAICINĀJUMI

1.1. IZDEVUMI

Budžeta izpildes rezultāti 2016. gadā bija labāki nekā plānots. Balstoties uz Valsts kases publicētajiem datiem, konsolidētā kopbudžeta bilance 2016. gadā bija -101,7 miljoni eiro, bet budžeta bilances mērķis bija -341,9 eiro. Provizoriskie aprēķini liecina, ka atbilstoši ESA2010 metodoloģijai 2016. gadā vispārējās valdības budžets bija sabalansēts pirmo reizi 19 gadu laikā.

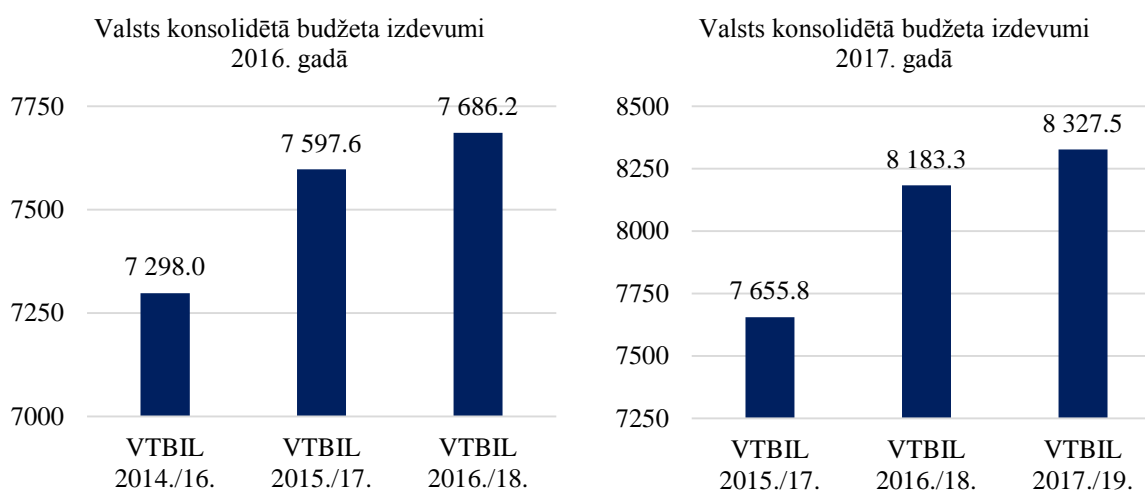
Neskatoties uz pozitīvu kopējo rezultātu, speciālā budžeta izdevumi turpināja pieaugt, pasliktinot bilanci. 2016. gadā konsolidētā kopbudžeta izdevumi bija 9,19 miljardi eiro, kas ir mazāk nekā 2015. Speciālā budžeta izdevumi bija lielāki nekā 2015. gadā, un bilance bija sliktāka nekā plānots, tādējādi turpinot pēdējo gadu tendenci.

	2015	2016
Konsolidētā kopbudžeta bilance (plāns)	-286,6	-341,9
Konsolidētā kopbudžeta bilance (fakts)	-373,5	-101,7
Speciālā budžeta bilance (plāns)	162,9	104,6
Speciālā budžeta bilance (fakts)	91,1	47,3

Tabula 1.1. Plānu un faktu salīdzinājums (milj.eiro) Avots: FM

Izdevumu pārskatīšana uzlabos efektivitāti, bet ir nepieciešami papildu ieņēmumu pasākumi. Padome atzinīgi vērtē lēmumu veikt izdevumu pārskatīšanu, lai uzlabotu budžeta izstrādi. Regulāra un padziļināta izdevumu vajadzību novērtēšana uzlabos budžeta tēriņus un sekmēs efektīvāku resursu sadali. Tomēr augstās izdevumu vajadzības vairākās jomās (piemēram, veselības aprūpe un aizsardzība) un sagaidāmais ES līdzekļu pieejamības pakāpenisks samazinājums būtiskām valdības prioritātēm liecina, ka būs nepieciešams papildu ieņēmumu kāpums.

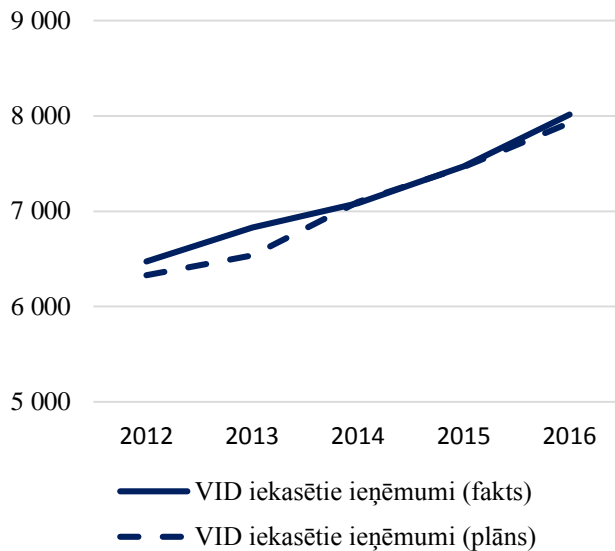
Vidēja termiņa izdevumu plāniem būtu pilnībā jāatspoguļo valdības prioritātes. Vidēja termiņa budžeta ietvars nosaka budžeta mērķus uz trim gadiem. Lai gan plāns VTBI pirmajam gadam tiek ievērots salīdzinoši rūpīgi, otrā un trešā gada izdevumu mērķi parasti tiek grozīti (augšupvērstā korekcija). Ņemot vērā iepriekš minēto, Padome norāda, ka politikas prioritātes un strukturālo reformu plāni būtu precīzāk jāatspoguļo izdevumu aprēķinos visam VTBI periodam, tādējādi paaugstinot ticamību vidēja termiņa izdevumu aplēsēm.

Attēls 1.1. Valsts konsolidētā budžeta izdevumu plāna izmaiņas (milj. eiro) Avots: FM

1.2. IEŅĒMUMI

Nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi ir bijuši stabili, neraugoties uz lēnāku nekā prognozēts ekonomisko izaugsmi 2016. gadā. Padome jau iepriekš norādījusi, ka ieņēmumu plāna izpilde ir konsekventa arī mērenas izaugsmes periodos. 2016. gadā VID ieņēmumu mērķis tika pārsniegts, lai gan nominālais IKP pieaugums bija zemāks, nekā to prognozēja FM.

Attēls 1.2. Ieņēmumu plāna izpilde (milj. eiro). Avots: VID

ar izmaiņām mikrouzņēmuma nodokļa režīmā un valsts obligātajām sociālās apdrošināšanas iemaksām 2016. gada decembrī radīja neskaidrību gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem. Diskusijas pēc Finanšu ministres prezentācijas 28. februārī radīja papildu neskaidrību, jo valsts amatpersonas sniedza pretrunīgu informāciju par ierosināto nodokļu reformu fiskālo ietekmi. Līdz pēdējam brīdim ierobežojot piekļuvi nodokļu reformas ietekmes novērtējumam, tiek samazināta reformas procesa caurskatāmība un apgrūtināta neatkarīgu novērtējumu. Izstrādājot, caurspīdīgi prezentējot izmaiņas nodokļu sistēmā un nodrošinot kvantitatīvu novērtējumu par ierosinātajām izmaiņām, valdība var sekmēt atbalstu to īstenošanai un saņemt vērtīgu atgriezenisko saiti.

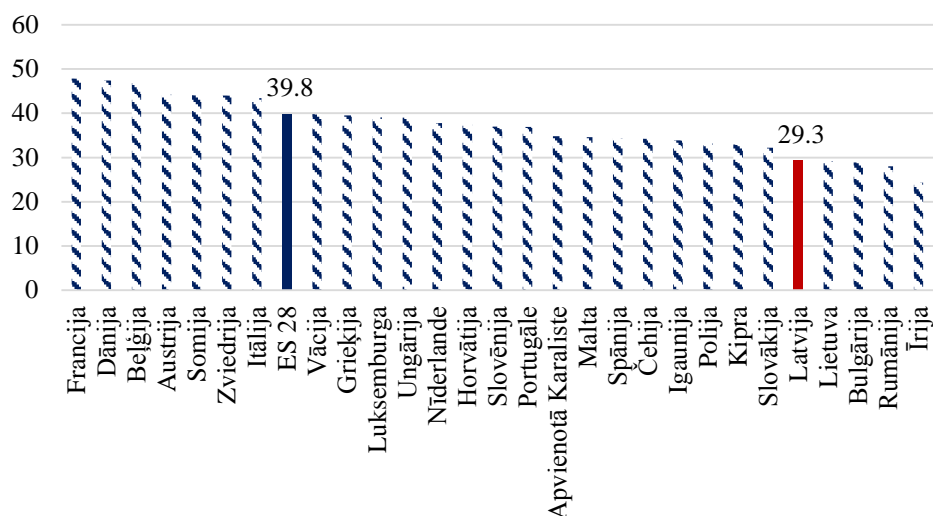
Ierosinātās izmaiņas nodokļu sistēmā jāievieš, balstoties uz piesardzīgu novērtējumu par reformas fiskālo ietekmi, lai netiktu palielināts budžeta deficīts. FM savu piedāvājumu nodokļu sistēmas reformai prezentēja 2017. gada 28. februārī. Priekšlikums paredz iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazināšanu no 23% līdz 20% cilvēkiem, kuru ienākumi ir zem 45 000 eiro gadā, kā arī izmaiņas kapitāla pieauguma nodoklī un uzņēmumu ienākuma nodoklī. Ierosinātajām izmaiņām būs ievērojama fiskālā ietekme. To īstenošanā jābalstās uz detalizētu izmaksu un ieguvumu analīzi un kvantitatīvu novērtējumu par ietekmi uz budžeta bilanci un valsts parāda līmeni. Ja reformas pasākumi paredz ieņēmumu iztrūkumu, jānorādi reālistiski kompensējoši pasākumi. Visbeidzot, analīzē būtu jānosaka nodokļu reformas ietekme pēc pārskata perioda, lai novērstu budžeta bilances pasliktināšanos.

Padomei ir bažas, ka ierosinātās reformas neļaus sasniegt iecerēto nodokļu attiecību pret IKP. Viens no mērķiem, kas uzstādīts Māra Kučinska ministru kabineta deklarācijā, ir sasniegt nodokļu ieņēmumu un IKP attiecību 1/3 līmenī. Eurostat dati liecina, ka 2015. gadā Latvijas nodokļu ieņēmumu un IKP attiecība bija tikai nedaudz virs 29%. Ierosinātie nodokļu sistēmas reformas pasākumi samazina vairākas nozīmīgas ieņēmumu plūsmas ar cerību, ka tiks palielināta konkurētspēja un veicināta ekonomiskā izaugsme. Padome uzskata, ka reformas priekšlikumiem nebūtu jābalstās uz optimistiskiem novērtējumiem, kas ļauj uz strauju ekonomisko izaugsmi un no tā izrietošo valsts ieņēmumu

² Intervija ar Ilmāru Šņucinu, <http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/pern-no-enu-ekonomikas-atkaroti-50-60-miljoni-eiro.a220396/>, skatīts 01.04.2017.

pieaugumu. Jānodrošina pierādījumi, kas balstīti uz piesardzīgām aplēsēm. Tas parādītu, kā tiks sasniegta iecerētā nodokļu un IKP attiecība.

Attēls 1.3. Nodokļu un sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi (% no IKP) Avots: Eurostat

Vēsturiskie dati liecina, ka Latvijā ir bijuši ierobežoti panākumi mēģinājumiem palielināt nodokļu ieņēmumus, un būs nepieciešami mērķtiecīgi pasākumi, lai sasniegtu iecerēto mērķi. Dati liecina, ka nodokļu un IKP attiecība pastāvīgi svārstījiesies ap 28-29%, un šī attiecība samazinājās krīzes laikā. Līdz ar to valdības izvirzītais mērķis paredz bezprecedenta nodokļu ieņēmumu pieaugumu. Tas nozīmē, ka būs nepieciešami ievērojami reformu pasākumi, lai panāktu nodokļu un IKP attiecību 1/3 līdz 2020. gadam.

Apgalvojums, ka ierosinātie nodokļu reformu pasākumi novedīs pie būtiska ēnu ekonomikas samazinājuma, ir jāpamato ar konkrētiem aprēķiniem. Māra Kučinskā vadītā ministru kabineta deklarācijā apgalvots, ka iecerētā nodokļu un IKP attiecība 1/3 tiks panākta, galvenokārt samazinot ēnu ekonomiku. Lai gan FM norāda, ka ierosinātās nodokļu politikas izmaiņas veicinās brīvprātīgu nodokļu nomaksu, nav pietiekami izklāstīti mērķēti pasākumi, lai ierobežotu ēnu ekonomiku. Ir nepieciešami papildu pierādījumi, lai nodrošinātu sabiedrības uzticību valdības priekšlikumiem un nostiprinātu, ka ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumi dod būtisku ieguldījumu paredzētās nodokļu attiecības pret IKP sasniegšanā.

Ir nepieciešami pārlicinoši pierādījumi, ka īstermiņa ieņēmumu zaudējumi tiks kompensēti ilgtermiņā, vai jāpārskata izdevumu plāni, plānojot mazāku publiskā sektora lomu ekonomikā. Publicētais nodokļu reformas plāns balstās uz pieņēmumu, ka, lai gan nodokļu ieņēmumi īstermiņā samazināsies, (i) ekonomiskā aktivitāte, kuru veicinās nodokļu reforma, un (ii) ēnu ekonomikas samazināšanās, ko sekmēs caurspīdīgāka un vienkāršāka nodokļu sistēma, veicinās budžeta ieņēmumu pieaugumu ilgtermiņā. Sakarā ar nenoteiktību, kas raksturīga šādām prognozēm, ir īpaši mazu atvērtu tautsaimniecību gadījumā, ir nepieciešama padziļināta analīze, lai pamatotu pieņēmumu ticamību un nodrošinātu valsts finanšu ilgtspēju. Nopietni jānovērtē zemāka valdības un pašvaldību ieņēmumu līmeņa ietekme uz publiskosektoru un spēju nodrošināt publiskos pakalpojumus. Ja nepieciešams, jāpārskata Ministru kabineta deklarācija, lai pienācīgi atspoguļotu pāreju uz mazāku publiskosektoru.

Ierosinātie reformu pasākumi palielina nodokļu izdevumus, bet izmaiņām ir neliela ietekme uz ekonomiskās nevienlīdzības mazināšanu. Māra Kučinskā vadītā ministru kabineta deklarācijā ir noteikts, ka ekonomiskās nevienlīdzības mazināšana ir viena no valdības prioritātēm. Tomēr saskaņā ar EK aplēsēm ierosināto reformu ietekme uz ienākumu nevienlīdzības mazināšanu būs ierobežota. Iedzīvotāji zemākajās ienākumu decilēs no nodokļu reformas iegūs ļoti maz, un priekšlikumi samazināt

ienākuma nodokļa likmes un palielināt ar nodokļiem neapliekamo minimumu var izraisīt būtisku valdības ieņēmumu samazinājumu. Tas ierobežos valdības spēju sniegt atbalstu un mazināt nabadzību.

Padome aicina veikt visaptverošu novērtējumu par ierosinātajām uzņēmumu ienākuma nodokļa regulējuma izmaiņām, lai izvairītos no būtiska deficīta pieauguma. Lai gan priekšlikums uzņēmuma ienākuma nodokļa likmi izlīdzināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi ir apsveicams, lēmums piemērot 0% likmi reinvestētai peļņai ir pretrunīgs. Pētījumi liecina, ka šāds solis var veicināt izaugsmi, investīcijas un peļņas deklarēšanu. Tomēr šis pasākums sašaurinās nodokļu bāzi un būtiski samazinās uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumus, par ko liecina arī Igaunijas pieredze. Jābalstās uz konservatīvām kvantitatīvām aplēsēm par fiskālo ietekmi, un jāievieš pasākumi, lai nodrošinātu vienmērīgu pāreju, mazinātu ietekmi uz nodokļu ieņēmumiem un ierobežotu nodokļu optimizācijas un izvairīšanās no nodokļu nomaksas iespējas.

Būtu jāpārskata lēmums saglabāt mikrouzņēmuma nodokļa režīmu. Mikrouzņēmuma nodokļa režīms bija pasākums, lai veicinātu ekonomikas atveseļošanos un samazinātu ēnu ekonomiku pēckrīzes periodā. Ministru kabinets vairākas reizes ir apsvēris likvidēt mikrouzņēmuma nodokļa režīmu. Gatavojot VTBI 2017./19., tika pieņemts lēmums šo režīmu likvidēt 2018. gada beigās. Tomēr ierosinātās nodokļu reformas liecina, ka mikrouzņēmuma nodokļa režīms paliks spēkā. Padome vairākkārt ir uzsvērusi, ka šim režīmam ir negatīva ietekme uz speciālā budžeta ilgtspēju, tas ierobežo uzņēmumu izaugsmi un pārkāpj nodokļu sistēmas neitralitāti, atbalstot konkrētu uzņēmējdarbības modeli.

Mēģinājumi motivēt cilvēkus pievienoties formālajam darba tirgum ir apsveicami. 28. februārī nodokļu reformas priekšlikuma ietvaros tika prezentēti vairāki pasākumi, lai samazinātu nodokļu slogu zemo algu saņēmējiem. Minimālā alga tiks palielināta līdz 430 eiro mēnesī, un minimālās algas saņēmējiem neapliekamais minimums tiks paaugstināts līdz 300 eiro. Šiem pasākumiem ir potenciāls veicināt pašreizējo bezdarbnieku iesaistīšanos darba tirgū, tādējādi samazinot speciālā budžeta izdevumus.

Lai nodrošinātu fiskālo ilgtspēju, ir nepieciešami rīcības plāni valsts ieņēmumu palielināšanai. Budžeta ieņēmumi Latvijā ir vieni no zemākajiem ES. Ievērojama daļa līdzekļu ir ārvalstu finansiālā palīdzība, un to pieejamība pakāpeniski samazināsies. Piemēram, ES finansiālais atbalsts ceļu būvniecībai un uzturēšanai beigsies 2019. gadā, un tie būs jāfinansē no nodokļu ieņēmumiem. Lai turpinātu nodrošināt valdības funkciju īstenošanu un sabiedriskos pakalpojumus iecerētajā līmenī, vienlaikus nepasliktinot budžeta bilanci un nepalielinot valsts parādu, būs nepieciešama ilgtspējīga ieņēmumu plūsma. Visi nodokļu reformas priekšlikumi, jo īpaši tie, kas saistīti ar nodokļu likmju samazināšanu un nodokļu bāžu sašaurināšanu, būtu jāpapildina ar ilgtermiņa izmaksu-ieguvumu analīzi, kā arī novērtējumu par ietekmi uz deficītu un valsts parādu vismaz 20 gadu perspektīvā.

1.3. VESELĪBAS APRŪPE

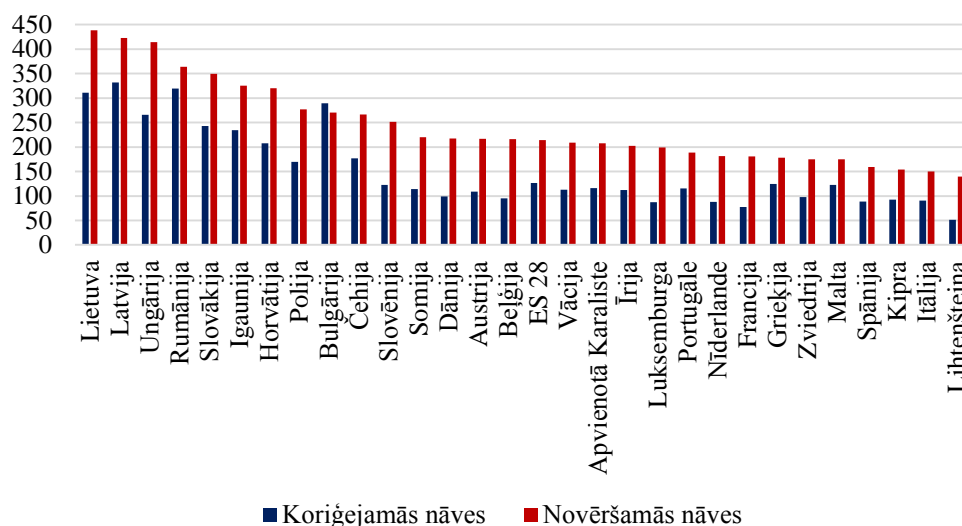
Ir jāpieņem lēmums attiecībā uz valdības lomu veselības aprūpes nodrošināšanā un finansēšanā, lai nodrošinātu pietiekamu pakalpojumu pieejamību finansiāli ilgtspējīgā veidā. ES dalībvalstīs veselības aprūpe tiek finansēta dažādos veidos, paļaujoties uz vispārējās valdības ieņēmumiem vai veselības apdrošināšanas sistēmām. Pēdējā laikā publiskajās diskusijās aktuāla ir kļuvusi tēma par veselības apdrošināšanas lomas palielināšanu. Kaut arī veselības apdrošināšanas shēmas var veicināt konkurenci, paplašināt izvēli un padarīt veselības aprūpes sistēmas elastīgākas, tās var arī apdraudēt taisnīgumu un augsta riska grupām veselības apdrošināšanu padarīt pārmērīgi dārgu. Starptautiskajā pētniecībā atrodami pierādījumi apgalvojumam, ka privātās veselības apdrošināšanas shēmas būtiski atslōgo valsts finansētās veselības aprūpes sistēmas, ir ierobežoti. Īstenojot reformas veselības aprūpes jomā, valdībai ir nepieciešams ņemt vērā šos faktorus, izstrādājot regulējumu attiecībā uz izdevumu saistībām, fiskālo ilgtspēju un tiesībām uz valsts finansētu veselības aprūpi.

Padome uzskata, ka Latvijā ir nepieciešama pierādījumos balstīta pieeja veselības aprūpes sistēmas resursu un to noslodzes monitoringam, lai atbalstītu stratēģisku nozares redzējumu.

Visaptveroša indikatoru datubāze par veselības sistēmas infrastruktūras un citu resursu noslogojumu ļautu identificēt neefektīvus izdevumus. Šī informācija varētu tikt izmantota, lai izstrādātu politikas izmaiņas, stimulētu organizatoriskās un uzvedības izmaiņas, kas ir saskaņā ar ilgtermiņa redzējumu publiskās veselības aprūpes nodrošināšanai.

Reformu plāni veselības aprūpes nozarē pilnībā jāizklāsta un jāpamato. Padome atkārtoti pauž bažas par deficīta finansējuma izmantošanu, lai īstenotu reformas veselības aprūpē. Lai gan Padome piekrīt, ka papildu finansējums ir nepieciešams, budžeta līdzekļu turpmāka piešķiršana jāpamato ar skaidri formulētu reformu plānu un jāfinansē no kārtējiem budžeta ieņēmumiem neuzkrājot parāda slogu nākamajām paaudzēm. Šādiem plāniem būtu jāpamato vajadzība pēc papildu līdzekļiem, definējot konkrētus mērķus un rīcības virzienus, kas ļautu valdībai sasniegt vidēja termiņa mērķus.

Reformu plāniem jābalstās uz konkrētiem rezultātīvajiem rādītājiem. Latvijas vājie sabiedrības veselības rādītāji norāda uz nepieciešamību pārskatīt valdības pieeju veselības aprūpes sniegšanai un palielināt finansējumu. Padome uzskata, ka reformu plānos būtu jāiekļauj konkrēti rezultātīvie rādītāji, kuri orientētos uz efektīvu sabiedrības veselības uzlabošanu. Tas varētu sekmēt atbildīgu pieeju un ļaut speciālistiem novērtēt, vai valdības mērķi tiek sasniegti atbilstošā tempā un vai piešķirtie līdzekļi tiek izmantoti efektīvi.

Attēls 1.4. Koriģējamās un novēršamās nāves (uz 100 000 iedzīvotājiem) 2014. gadā Avots: Eurostat

Visaptveroša izdevumu pārskatīšana ļautu efektīvāk izmantot ierobežotos finanšu resursus. Veselības aprūpe veido ievērojamu daļu no valsts izdevumiem, un pašreizējās demogrāfiskās tendences izdevumus var kāpināt. Nesen publicētā ziņojumā norādīts, ka ESAO valstīm ir lielas budžeta saistības veselības aprūpē, kuras ir grūti kontrolēt, tādējādi sekmējot neefektīvu resursu izlietojumu. Aplēses liecina, ka aptuveni viena piektā daļa no veselības aprūpes izdevumiem var tikt novirzīta citiem nolūkiem³. Visaptveroša izdevumu pārskatīšana ļautu ierobežot un risināt nepilnības. Šāds solis dotu ietaupījumus, kuri varētu tikt novirzīti kritiskām vajadzībām.

Veselības aprūpes sistēmas reformas plāna izstrādes ietvaros rūpīgi jāanalizē faktori, kas palielinās izdevumus veselības aprūpei. Ar vecumu saistītu izdevumu radītajam spiedienam būs arvien lielāka ietekme uz valsts finanšu ilgtspēju, un veselības aprūpe ir svarīga šī procesa sastāvdaļa. Tomēr EK ziņojums liecina, ka ietekme būs ne tikai demogrāfiskiem faktoriem⁴. Konkrēti, EK norāda,

³ OECD (2017) *Tackling Wasteful Spending on Health*, Paris: OECD Publishing.

⁴ Eiropas Komisijas ziņojums par Latviju - 2017. gads, <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-latvia-lv.pdf>, skatīts 17.03.2017.

ka, pieaugot ekonomiskās labklājības līmenim, mainīsies cilvēku attieksme pret savu veselību. Tas var prasīt ievērojamus resursus, lai finansētu jaunas medicīniskās procedūras un medikamentus.

Rekomendācijas

1. Uzlabot speciālā budžeta izdevumu prognozēšanu un veikt visaptverošu risku analīzi ar mērķi samazināt neplānotu speciālā budžeta bilances pasliktināšanos.
2. Pilnveidot vidējā termiņa budžeta plānošanu, pilnībā iekļaujot reformu plānus VTBI.
3. Ierobežot plānoto nodokļu sistēmas reformu negatīvo fiskālo ietekmi, veicot rūpīgu ilgtermiņa izmaksu un ieguvumu analīzi, kā arī rūpīgi plānojot un īstenojot reformas komunikācijas stratēģiju.
4. Ieviest nodokļu sistēmas reformas, kas ļautu sasniegt nodokļu ieņēmumu pret IKP attiecību 1/3, ņemot vērā valsts ilgtermiņa vajadzības.
5. Stiprināt reformu plānus veselības aprūpē, skaidri definējot mērķus un rezultātīvos rādītājus, lai (i) sekmētu atbildīgu pieeju, (ii) nodrošinātu veselības aprūpes sektora ilgtspēju un (iii) pamatotu novirzi no budžeta deficīta mērķa.

2. MAKROEKONOMIKAS APSKATS UN IZLAIŽU STARPĪBAS

Saskaņā ar VPS, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Padome apstiprināja FM makroekonomiskās prognozes 2017. gada 16. februārī. Pilns apstiprinājuma ziņojuma teksts ir pieejams 1. pielikumā. Vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm tika noslēgta, lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu - stabilitātes programmas un vidēja termiņa budžeta ietvara – izstrādes. Padome ir novērtējusi prognozi kopumā, un sniedz apstiprinājumu galveno makroekonomisko rādītāju prognozēm (2.1 tabula).

Pēc Padomes sniegtā apstiprinājuma makroekonomikas prognozēm CSB divreiz atjaunoja vēsturiskos IKP datus – 28.februārī un 24. martā. Saskaņā ar jaunākajiem datiem, IKP 2015.gadā ir bijis par 0,1% zemāks, bet 2016. gada – par 0,2% augstāks, nekā lēsts iepriekš. FM iesniedza atbilstošaas makroekonomisko prognožu korekcijas 2017. gada 29. martā. Padome pieņēma minētās korekcijas.

	2017	2018	2019	2020
Reālā IKP izaugsme	3.2	3.4	3.2	3.0
Nominālā IKP izaugsme	5.2	5.2	6.0	5.7
Inflācija	2.3	2.0	2.0	2.0
IKP deflators	1.9	1.8	2.7 (2.6)	2.6
Potenciālā IKP izaugsme	2.8 (2.5)	2.9	2.8	3.0 (2.9)
Izlaižu starpība	-0.2	0.3	0.7	0.7

2.1.tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji 2017. gada 16. februārī (iekavās – iepriekšējie rādītāji, kas ir tikuši mainīti pēc CSB datu revīzijas) vai pieņemti pēc FM iesniegtajām koriģētajām makroekonomiskajām prognozēm 29. martā, %.

Kopumā ekonomika attīstītās atbilstoši FM makroekonomiskajām prognozēm, ko Padome apstiprināja 2017.gada 16. februārī. Apstrādes rūpniecības dati par 2016. gada janvāri un februāri uzrāda stabilu izaugsmi (7,7 un 4,6% salīdzinājumā ar 2016. gada atbilstošajiem mēnešiem). Mazumtirdzniecība ir augusi par 3,8% un 1,2% attiecīgi janvārī un februārī. Auto degvielas mazumtirdzniecības apgrozījums pirmajos divos mēnešos audzis par 10,7% salīdzinot ar 2016. gada atbilstošajiem mēnešiem. Inflācija strauji atgūstas: pirmajos trīs mēnešos gada inflācija variēja no 2,9% līdz 3,4%. Spēcīgā recesija investīciju sektorā 2016. gada pirmajos trīs ceturkšņos (reālais kritums 14,2% apmērā salīdzinot ar 2015. gada pirmajiem trīs ceturkšņiem) pierima ceturtajā ceturksnī (samazinājums par 5,9%). Vienlaikus ceturtajā ceturksnī bija vērojams sezonāli izlīdzināts pieaugums 1,5% apmērā pret trešo ceturksni.

Padome atzinīgi vērtē detalizētāku nekā līdz šim makroekonomiskā scenārija jutīguma analīzi SP 2017./20. ietvaros, tomēr analīze neapskata būtisku noviržu ietekmi uz valsts budžetu. Padome uzskata, ka atsevišķu analīzes ietvaros prezentēto rādītāju izmaiņas pesimistiskā un optimistiskā scenārija gadījumā būtiski neatšķiras no bāzes scenārija, piemēram, novirzes no bāzes scenārija ES fondu apguvē (+10% un -20% novirze no bāzes scenārija) un vidējās bruto algas izmaiņas (+0.1 procenta punkta novirze no bāzes scenārija). Bez tam, papildus SP 2017./20. minētajiem negatīvajiem riskiem reālistisks ir kreditēšanas atgūšanās kavēšanas risks, kas var ietekmēt investīciju nozari un līdz ar to IKP izaugsmi.

Rekomendācija

Izvērtēt būtiskāku prognozēto makroekonomisko indikatoru noviržu no bāzes scenārija ietekmi uz budžeta bilanci.

3. SKAITLISKO FISKĀLO NOSACĪJUMU IZPILDES NOVĒRTĒJUMS

Lai veicinātu ekonomisko politiku koordināciju, Eiropas Semestra ietvaros Valdība veic fiskālo nosacījumu izpildes novērtējumu gan atbilstoši SIP, gan arī FDL prasībām. Padome veic skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējumu SP izstrādes gaitā ciešā sadarbībā ar FM.

Skaitlisko nosacījumu novērtēšanas rezultātā tiek noteikti centrālās valdības izdevumu griesti 2018./20.gadam, ņemot vērā šādas nosacījumu prasības: (1) saskaņā ar bilances nosacījumu – novērtējot ekonomiskā cikla fāzes ietekmi un atļautās atkāpes no VTM (0,5% no IKP); (2) saskaņā ar izdevumu nosacījumu – kalibrējot valdības izdevumu izmaiņu tempu ar potenciālā IKP augsmes tempu un (3) saskaņā ar pārmantojamības nosacījumu – novērtējot kontingenta dabiskās izmaiņas.

3.1. SKAITLISKO NOSACĪJUMU IZPILDES NOVĒRTĒJUMS SP 2017./20.

Padome veica alternatīvu skaitlisko fiskālo nosacījumu novērtējumu⁵ 2018.-2020.gadam, to saskaņojot Padomes sēdē 2017.gada 3.aprīlī un apstiprinot rakstiskā konsultācijā 2017.gada 6.aprīlī.

Padome pieņēma zināšanai FM galvenos priekšlikumus saistībā ar atkāpēm no VTM un pieņēma sekojošus lēmumus

- (1) **piekrist pensijas reformas atkāpei** -0,3% no IKP apjomā 2018.gadam. Padome uzskata, ka atkāpe no VTM ir veikta saskaņā ar Regulas (EK) 1175/2011 5.pantu⁶;
- (2) **nepiekrīst veselības aprūpes sistēmas reformas atkāpei** -0,4% no IKP apjomā 2018.gadam un -0,5% no IKP apjomā 2019.gadam. Reformai vēl aizvien nav izstrādāts ieviešanas monitoringa ietvars un Padome aicina valdību reformu neīstenot piemērojot deficīta finansējuma praksi. Padome uzskata, ka atkāpe no VTM nepārkāpj Regulas (EK) 1175/2011 5.pantu, bet neatbilst FDL principiem;
- (3) **nepiekrīst atkāpe īstenojo nodokļu reformu kā vienreizējos pasākumus** -0,7% no IKP apjomā 2018. gadā, -0,4% no IKP apjomā 2019.gadā un -0,3% no IKP apjomā 2020.gadā, jo trūkst detalizēta reformas izklāsta un analīzes par plānoto reformu uz Padomes sēdes 2017.gada 3.aprīļa brīdi. Patlaban nav pietiekamas informācijas, lai varētu novērtēt atkāpi kā strukturālo reformu vai vienreizējos pasākumus⁷. Padome aicina valdību veikt vidējaun ilga termiņa novērtējumu, lai apstiprinātu vienreizējo pasākumu atbilstību pieciem principiem⁸.

Abas reformas atbalstoši lēmumi ir pārceļti līdz tiks saņemta pietiekama informācija, lai īstenotu vispārēju fiskālo novērtējumu.

Ievērojot dažādās pieejas attiecībā uz fiskālo nosacījumu izņēmumu klauzulām, izdevumu griesti FM un Padomes aprēķinos atšķiras. Starpība valdības izdevumu griestos 2018.gadam ir - 249,2 milj. eiro. FM, skaitlisko nosacījumu aprēķinu rezultātā maksimālos valdības izdevumu griestus 2018.gadam noteica 8 960,5 milj. eiro, 2019.gadam – 9 276,3 milj. eiro un 2020.gadam 9 446,5 – milj. eiro.

Padome, ievērojot nepieciešamību precizēt izdevumu nosacījumā piemēroto metodoloģiju, šobrīd nesniedz gala novērtējumu par visu nosacījumu atbilstību FDL. Vērtējot bilances un pārmantojamības nosacījumu, Padome 2018.gadam noteica maksimālos izdevumu griestus 8 711,3 milj. eiro, 2019.gada 8 982,9 milj. eiro un 2020.gadam 9 350,4 milj. eiro (sk. 3.1.attēlu).

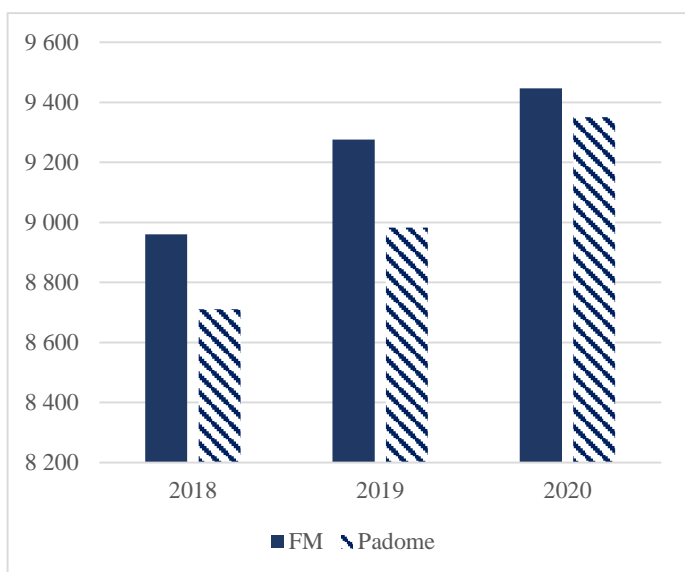
⁵ 2017.gada 4.aprīlī skaitlisko fiskālo nosacījumu aprēķini saņemti no FM.

⁶ Regula (EK) 1175/2011 par budžeta stāvokļa uzraudzības procedūrām, pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32011R1175>, skatīts 05.04.2017.

⁷ One-offs are "measures having a transitory budgetary effect that does not lead to a sustained change in the budgetary position". EC Report on Public Finances in EMU, December 2015, pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/ip014_en_2.pdf, skatīts 05.04.2017.

⁸ Vade Mecum on the Stability and Growth Pact - 2017 Edition, pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/ip052_en_0.pdf, skatīts 05.04.2017.

3.1.attēls. Valsts budžeta izdevumi, atbilstoši izvēlētajam stingrākajam nosacījumam. Avots: FM un Padomes aprēķini.

deflatoru un d) deficīta samazināšanas rādītāju.

(3) pārmantajamības nosacījumā Padome saglabā papildu izmaiņas, kas saistītas ar tiesu izdevumiem, veidojot 22 milj.eiro starpību.

Apsvērumi saistībā ar katru no nosacījumiem, kas ir atšķirīgi no FM aprēķiniem –

(1) bilances nosacījumā Padome atturas iekļaut aprēķinos veselības aprūpes reformas atkāpi un nodokļu reformas vienreizējos pasākumus, tādā veidā iegūstot par 249,2 milj. eiro stingrākus izdevumu griestus 2018.gadam. Padome atbalsta izlaižu starpību un cikliskās komponentes piemērošanu aprēķinos atbilstoši 2017.gada 16.februārī aptiprinātajiem makroekonomikas rādītājiem;

(2) izdevumu nosacījumā Padome aicina tuvāko divu nedēļu laikā vienoties par aprēķinu pieeju attiecībā uz tādiem rādītājiem kā a) bezdarba līmeni, kas neietekmē algu; b) diskrecionāro pasākumu apmēru; c) izlīdzināto IKP

3.1.tabulā (zemāk) sniedz apkopojumu par Padomes un FM starpību aprēķinos, t.sk. minimālās strukturālās bilances aprēķinos 2018.gadam par 0,2% no IKP un 2019.gadam – 0,5% no IKP apmērā. Centrālās valdības pieļaujamais izdevumu apjoms 2018.gadam veido starpību aprēķinos 249,2 milj. eiro.

	2017	2018	2019	2020
Vispārējās valdības strukturālā budžeta deficīts (-) / pārpalikums (+) , % no IKP				
VTBIL 2015./17.	-0,8	x	x	x
SP 2015./18.	-0,9	-1,2	x	x
VTBIL 2016./18.	-1,0	-0,8	x	x
SP 2016./19.	-1,05	-1,2	-0,8	x
VTBIL 2017./19.	-1,0	-1,1	-1,0	x
SP 2017./20.	x	-1,0	-1,0	-0,5
<i>Padome</i>	<i>x</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,5</i>
<i>Starpība starp FM un Padomes aprēķiniem</i>	<i>x</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,5</i>	<i>0</i>
Centrālās valdības pieļaujamais izdevumu apjoms, milj. eiro				
VTBIL 2015./17.	7 930,8	x	x	x
SP 2015./18.	8 025,8	8 480,5	x	x
VTBIL 2016./18.	8 243,8	8 749,5	x	x
SP 2016./19.	8 240,9	8 767,0	8 844,8	x
VTBIL 2017./19.	8 328,4	8 807,7	9 001,6	x
SP 2017./20.	x	8 960,5	9 276,3	9 446,5
<i>Padome</i>	<i>x</i>	<i>8 711,3</i>	<i>8 982,9</i>	<i>9 350,4</i>
<i>Starpība starp FM un Padomes aprēķiniem</i>	<i>x</i>	<i>-249,2</i>	<i>-293,4</i>	<i>-96,2</i>

3.1.tabula. Vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance un centrālās valdības budžeta pieļaujamais izdevumu apjoms atbilstoši izvēlētajiem fiskālajiem nosacījumiem

Finanšu ministrijas augšupvērstie (tā sauktie bez politikas izmaiņām) veiktie aprēķini ((lūdzu skatīt 3.3.tabulu) jau izsmeļ 2018.gada fiskālo telpu (pamatbudžetā no 0,4% pārpalikuma līdz -0,1% deficīta), izceļot būtiskas izmaiņas valdības lēmumos 2018.gadā.

	2017	2018	2019	2020
Vispārējās valdības nominālā budžeta deficīts (-) / pārpalikums (+)				
VTBIL 2015./17.	0,4	x	x	x
SP 2015./18.	-0,2	0,2	x	x
VTBIL 2016./18.	-0,71	0,3	x	x
SP 2016./19.	-0,75	-0,2	0,8	x
VTBIL 2017./19.	-1,0	-0,6	0,2	x
SP 2017./20.	x	-0,3	0,3	0,8
<i>Pārmaiņas kopš VTBIL 2017./19.</i>	<i>x</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>x</i>
Valsts pamatbudžeta deficīts (-) / pārpalikums (+)*				
VTBIL 2015./17.	-1,3	x	x	x
SP 2015./18.	-1,7	-0,2	x	x
VTBIL 2016./18.	-1,7	0,2	x	x
SP 2016./19.	-1,0	0,4	0,9	x
VTBIL 2017./19.	-1,1	0,4	0,4	x
SP 2017./20.	x	-0,1	0,2	1,1
<i>Pārmaiņas kopš VTBIL 2017./19.</i>	<i>x</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,2</i>	<i>x</i>

3.2.tabula. Vispārējās valdības budžeta un valsts pamatbudžeta nominālās bilances, % no IKP (pēc augšupvērstās aprēķina metodes)

* Aprēķini ievērojot naudas plūsmas principu.

3.2. VALSTS PARĀDS

Latvijas *Valsts parāda vadības stratēģija*⁹ ir balsīta uz pieņēmumu, ka Latvijas valdība turpinās īstenot atbildīgu fiskālo politiku un ievēros Fiskālās disciplīnas likuma pamatprincipus.

Fiskālās disciplīnas likums paredz pretciklisku fiskālo politiku. Šāda pieeja nosaka, ka valdībai ekonomiskās izaugsmes periodā jāveido budžets ar pārpalikumu un ka deficīts ir pieļaujams tikai gadījumā, ja ekonomiskā attīstība ir zem potenciāla.

Gan Māstrihtas līgums, gan FDL paredz, ka valsts parāds nedrīkst būt augstāks par 60% no IKP. FDL ir iekļauti vairāki fiskālie nosacījumi, lai ierobežotu budžeta deficītu, kas ir primārais valsts parāda pieauguma cēlonis. Parāda nosacījums nosaka, ka vispārējās valdības parāds nedrīkst pārsniegt 60% no IKP. Šāds ierobežojums atbilst Māstrihtas līgumā nostiprinātajiem valsts parāda griestiem.

Gan valsts parāda līmenim, gan tā pieauguma tempam jābūt ilgtspējīgiem. Valstij ir jāspēj parādu apkalpot arī gadījumā, ja iestājas nelabvēlīgs ekonomiskā cikla periods. Krīzes vai recesijas laikā valdībai var nākties strādāt ar lielāku budžeta deficītu, lai stimulētu ekonomikas attīstību. Jāatzīmē arī vienreizējo maksājumu loma, jo tiem ir tieša ietekme uz valsts parāda līmeni. Tas nozīmē, ka izaugsmes periodā ir jāierobežo budžeta deficīts, lai ierobežotu valsts parāda pieaugumu.

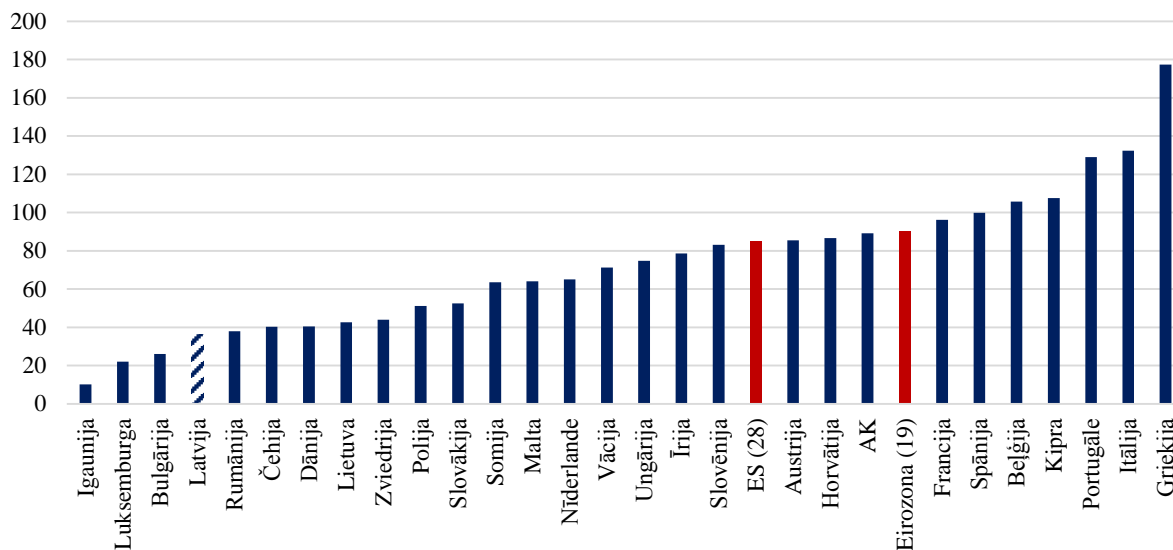
Padome apgalvo, ka konsekventa pieeja parāda vadībai un zems parāda līmenis ir būtiski priekšnosacījumi, lai Latvija var pārciest nākamo krīzi. Negatīvs periods biznesa ciklā, problēmas finanšu sistēmā, ģeopolitiskus satricinājumus vai šādu pavērsienu kombināciju radīs slogu uz valsts finansēm. Valstīm ar labu institucionālo reputāciju, atzītu kapacitāti finanšu vadības jomā, kā arī zemu

⁹ http://www.kase.gov.lv/texts_files/Parada_vadibas_strategija_2015.pdf

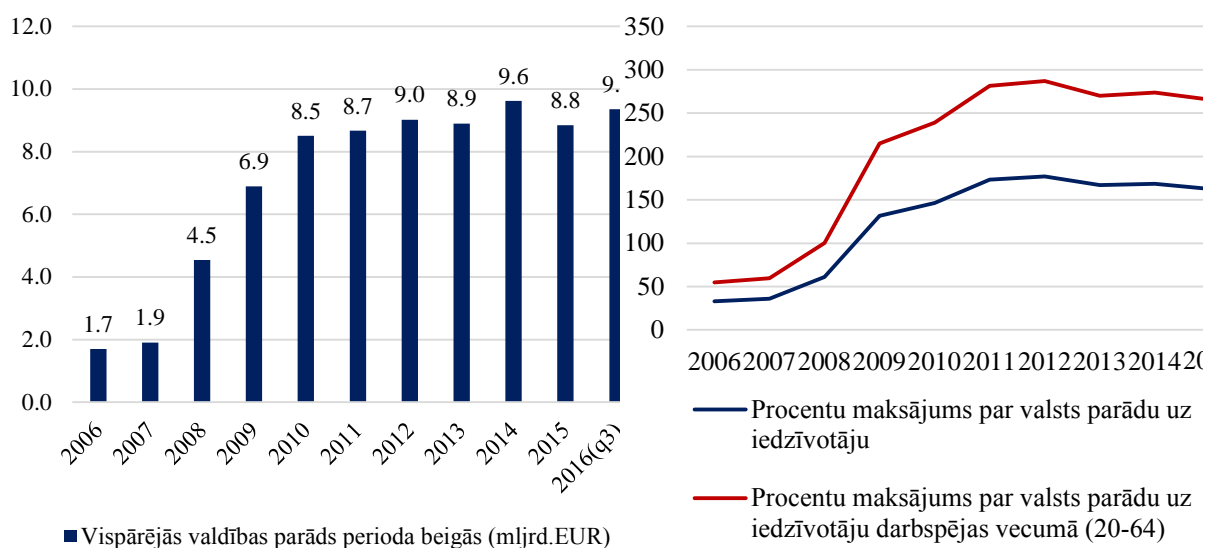
iepriekš uzkrāto parādu sloga būs labāka piekļuve jauniem aizdevumiem ar izdevīgām procentu likmēm, kas ļaus pārdzīvot nelabvēlīgu ekonomiskā cikla periodu.

2015. gada beigās Latvijas valdības parāds sasniedza 36,3% no IKP un bija ceturtais zemākais ES (3.3. attēls). Dažas ES valstu valdības ir samazinājušas savu parāda slogu, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināties situācijai, kad apstākļi pasliktinās, un samazināt procentu maksājumus.

3.3.attēls. Vispārējās valdības parāds ES valstīs 2015. gada beigās, % no IKP.

Latvijā ir viens no zemākajiem valsts parāda līmeņiem ES valstīs, taču valdība izaugsmes periodā to nav spējusi būtiski samazināt. Krīzes laikā parāda apjoms ievērojami pieauga, bet pēckrīzes izaugsmes gados tas nav būtiski mazinājies. Būtiski ir pieauguši procentu maksājumi uz vienu iedzīvotāju, sevišķi uz iedzīvotāju darbības vecumā par spīti vēsturiski zemām aizņēmuma procentu likmēm.

Avots: CSB.

Avots: CSB.

Latvijas valsts parāds pēdējo desmit gadu laikā ir būtiski pieaudzis, kas ilgtermiņā var radīt negatīvas sekas. Lielās recesijas un vairāku vienreizējie maksājumi rezultātā Latvijas vispārējās valdības parāds pieauga no 8,4% no IKP 2007. gadā līdz 36,3% 2015 gadā. Pieaugošas valsts parāda apkalpošanas izmaksas, augstiem parāda līmeņiem piesaistītās procentu likmes un negatīvās sekas privātajam sektoram ierobežo ekonomisko izaugsmi un sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti.

Valsts parāda līmeņa prognozes tiek pārskatītas augšupvērstā virzienā. 2016. gada Uzraudzības ziņojumā tika uzsvērts pakāpeniskais prognozētā vispārējās valdības parāda līmeņa pieaugums, un vidēja termiņa budžeta ietvars 2017./2019. norāda, ka deficīta budžeta prakse vidējā termiņā saglabāsies. Lai gan parāda pieaugums daļēji skaidrojams ar vairākiem vienreizējiem maksājumiem (un ekonomiski pamatotiem ieguldījumiem), nespēja samazināt valsts parādu un budžeta deficītu ekonomiskās izaugsmes periodā ir problemātiska un pretrunā ar Fiskālās disciplīnas likuma principiem, kas paredz ekonomiskā cikla ietvaros sabalansētu budžetu.

	2017	2018	2019	2020
Vispārējās valdības parāds				
VTBIL 2015/17	34	x	x	x
SP 2015/18	37	34	x	x
VTBIL 2016/18	38	36	x	x
SP 2016/19	38	38	38	x
VTBIL 2017/19	39	38	39	x
SP 2017/20	39	38	39	40
<i>Change since MTBFL 2017/19</i>	0	0	0	x

Tabula 3.3 Izmaiņas vispārējās valdības parāda līmenī (% no IKP)

Nemot vērā deficīta budžeta praksi un pašreizējās demogrāfiskās tendences, valsts parāda apkalpošanas izmaksas ilgtermiņā var radīt sarežģījumus. Latvijas procentu maksājumi par vispārējās valdības parādu pieauga no 80 miljoniem EUR gadā pirms Lielās recesijas līdz vairāk nekā 300 miljoniem EUR pašlaik. Tas atbilst pieaugumam no 33 EUR līdz 162 EUR uz iedzīvotāju. Latvijas pozīcija pasliktinās, ja procentu maksājumus izsakām procentos no kopējiem valdības izdevumiem, kas saistīts ar Latvijas salīdzinoši mazo publisko sektoru. Nespēja samazināt valsts parādu, budžeta deficīts ekonomiskās izaugsmes periodā un pašreizējās demogrāfiskās tendences parāda slogu uz vienu iedzīvotāju tikai palielinās, neskatoties uz pašlaik "drošo" parāda līmeni.

Rekomendācijas

1. Padome aicina valdību veikt nodokļu reformas vidēja termiņa un ilgtermiņa novērtējumu, lai būtu iespēja novērtēt reformas atbilstību vienreizējo pasākumu kritērijiem.
2. Padome aicina FM līdz š.g. 28.aprīlim vienoties par izdevumu nosacījuma aprēķina principiem saistībā ar a) bezdarba līmeni, kas neietekmē algu; b) diskrecionāro pasākumu apmēru; c) izlīdzināto IKP deflatoru un d) deficīta samazināšanas rādītāju.

1. PIELIKUMS. PADOMES 2017.GADA 16.FEBRUĀRA APSTIPRINĀJUMS FM MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM

Šajā dokumentā ir sniegts Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) viedoklis par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomikas prognozēm, kas tiks izmantotas par pamatu Stabilitātes programmas (turpmāk – SP) 2017.-2020. gadam (turpmāk – 2017./20., pārskata periods), ko plānots iesniegt Saeimā 2017. gada aprīlī, izstrādei. Lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – SP un vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) – izstrādes, tika noslēgta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību (turpmāk – VPS), kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognožu apstiprināšanu. Padome ir novērtējusi prognozes kopumā, un sniedz apstiprinājumu galveno makroekonomisko rādītāju, kas minēti zemāk, prognozēm. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūra un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir konsultējusies ar ārējiem ekspertiem, lai iegūtu pēc iespējas pilnīgu un objektīvu izpratni par norisēm Latvijas ekonomikā. Padome sniedz apstiprinājumu makroekonomiskajiem indikatoriem atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam. Apstiprinātie indikatori apkopoti 2. tabulā šī dokumenta beigās.

	2017	2018	2019	2020
Reālā IKP izaugsme				
FM (feb. 2017)	3,2	3,4	3,2	3,0
LB* (dec. 2016)	3,0	-	-	-
EK (feb. 2017)	2,8	3,0	-	-
SVF (okt. 2016)	3,4	3,7	3,9	3,9
Nominālā IKP izaugsme				
FM (feb. 2017)	5,2	5,2	6,0	5,7
LB (dec. 2016)	-	-	-	-
EK (feb. 2017)	-	-	-	-
SVF (okt. 2016)	5,0	5,8	6,0	6,0
Inflācija				
FM (feb. 2017)	2,3	2,0	2,0	2,0
LB (dec. 2016)	1,6	1,7	-	-
EK (feb. 2017)	1,9	2,0	-	-
SVF (okt. 2016)	1,7	2,0	2,0	2,0
IKP deflators				
FM (feb. 2017)	1,9	1,8	2,6	2,6
LB (dec. 2016)	-	-	-	-
EK (feb. 2017)	1,5	2,6	-	-
SVF (okt. 2016)	1,6	2,0	2,0	2,0
Izlaižu starpība				
FM (feb. 2017)	-0,2	0,3	0,7	0,7
LB (dec. 2016)	-	-	-	-
EK (feb. 2017)	1,6	1,4	-	-
SVF (okt. 2016)	-	-	-	-

1. tabula. Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %. Datu avoti: FM, LB, EK, SVF.

*Sezonāli un kalendāri izlīdzināti dati.

prognozēm VTBI 2017./19. Reālā IKP pieauguma temps ir samazināts par 0,3 procentpunktiem līdz 3,2% 2017. gadā, nav mainīts 2018. gadam 3,4% līmenī un pazemināts par 0,2 procentpunktiem līdz 3,2% 2019. gadam (1. attēls). 2020. gadam prognozētais pieauguma temps ir vēl zemāks (3,0%).

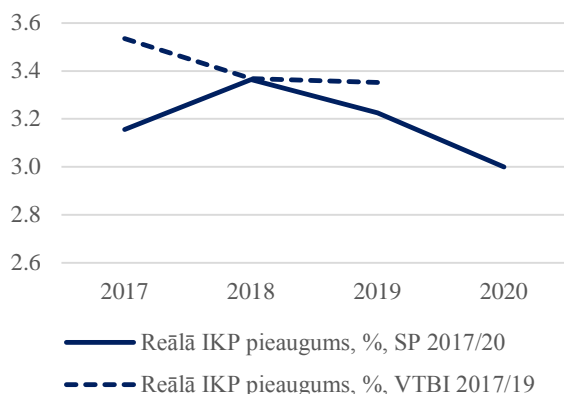
FM makroekonomikas prognozes ir salīdzināmas ar Eiropas Komisijas (turpmāk – EK), Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk – SVF) un Latvijas Bankas (turpmāk – LB) prognozēm (1. tabula). IKP izaugsme 2017. gadā palielināsies pēc piebremzēšanās 2016. gadā; straujāka būs arī inflācija pēc nenozīmīgām pārmaiņām cenu līmenī vairāku gadu garumā.

Savā jaunākajā ekonomikas prognožu ziņojumā EK uzsver, ka ekonomikas izaugsme ES 2016. gadā, lai gan mērena, kopumā bija noturīga, un sasniedza prognozēto līmeni, neraugoties uz vairākiem nelabvēlīgiem notikumiem 2016. gadā, piemēram, teroristu uzbrukumiem, Apvienotā Karaliste balsojumu par *Brexit*, ASV vēlēšanu rezultātiem un tām sekojošo nenoteiktību. Tomēr ir minēti vairāki faktori, kas varētu kavēt izaugsmi 2017. gadā: vājā aktivitāte investīciju sektorā, ieilgušais atslābums darba tirgū un gaidāmo vēlēšanu ES valstīs pavadošā politiskā nenoteiktība¹⁰.

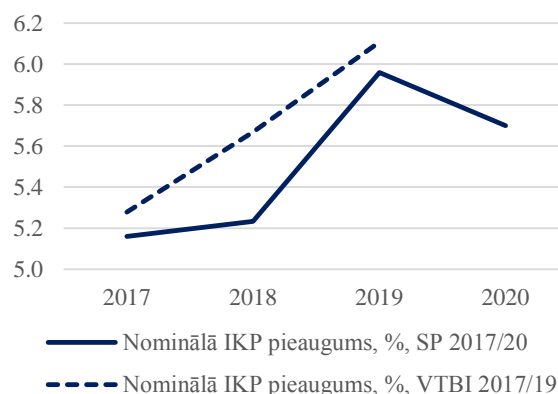
Padome apstiprina reālā IKP izaugsmes prognozi pārskata periodam. FM ir samazinājusi gan reālā, gan nominālā IKP izaugsmes prognozes, salīdzinot ar

¹⁰ European Economic Forecast. Winter 2017. Skatīts : 2017. gada 14. februārī. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-winter-2017_en

Reālā IKP pieaugums 2016. gadā bija ievērojami zemāks nekā gaidīts. Tas lielā mērā saistāms ar lejupslīdi būvniecības nozarē, kas piedzīvoja kritumu 18,2% apmērā faktiskajās cenās, salīdzinot ar 2015. gadu. Tas atspoguļojas kopējo investīciju apjomā, un to vismaz daļēji var skaidrot ar kavēšanos saistībā ar ES fondu ievirzīšanu ekonomikā. Tāpat samazinājums kravu pārvadājumu sektorā, īpaši dzelzceļa un ostu pārvadājumos, 2016. gadā veicināja lēnāku IKP pieaugumu nekā plānots. Savukārt pozitīvi, ka eksporta apjomi uzrādīja labus rezultātus, kā arī ir novērotas aktivitātes atjaunošanās pazīmes kredīvēstēšanā pēdējos divos ceturkšņos. Turklāt caurmērā stabilie konfidences rādītāji Latvijā (izņemot pasliktināšanos patērētāju konfidences rādītājā 2016. gada decembrī) un pozitīvs ekonomiskais noskaņojums Latvijas galvenajās eksporta valstīs ļauj sagaidīt labākus reālā IKP pieauguma rezultātus 2017. gadā.

1. attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze. Avots: FM.

2. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze. Avots: FM.

Vienlaikus Padome norāda uz risku par ES fondu nonākšanu ekonomikā mazākā apjomā nekā plānots. Finansējuma izmaksāšanas progress ir ievērojami atpalicis no plāniem pēdējo trīs gadu laikā, un vairākkārtēja izmaksājamo summu pārceļšana uz nākotni ir viens no galvenajiem iemesliem investīciju stagnācijai un smagajai lejupslīdei būvniecības nozarē. Jaunākie FM dati liecina, ka 2017. gada 1. janvārī no kopējā ES finansējuma 2014.-2020. gadam tikai 5,5% bija faktiski izmaksāti par projektiem.

Līdz ar to Padome nav pārliecināta par iespējām īstenot ES fondu līdzekļu izmaksas plānotajos apmēros. Valdībai jāvelta visas iespējamās pūles, lai paātrinātu ES līdzfinansēto projektu īstenošanu un tādējādi veicinātu publiskā finansējuma pieplūdumu ekonomikā. Padome ir informēta, ka ir noticis ievērojams progress, sakārtojot administratīvo ietvaru, kas nepieciešams projektu atlases uzsākšanai un īstenošanai. Tajā pašā laikā jāņem vērā riski, kas saistīti ar iespējamām nepilnībām iesniegto projektu kvalitātē un no tā izrietošā kavēšanās ar projekta īstenošanu (piemēram, aizkavēšanās ar iepirkuma procedūrām, projektu izmaksu pieaugums un laikietilpīga attiecīgu grozījumu noformēšana projektos). Šie aspekti ir īpaši svarīgi, jo FM izstrādātais makroekonomiskās attīstības scenārijs balstās uz pieņēmumu par būvniecības un investīciju nozaru atlabšanu.

Papildus kavēšanās riskam, kas izriet no potenciālajām nepilnībām projektu kvalitātē, jāņem vērā, ka būvniecības nozares kapacitāte var izrādīties nepietiekama, lai uzsāktu strauju attīstību. Padome jau iepriekš ir minējusi iespējamo problēmu būvniecības nozarē, kad ES finansējums kļūst pieejams ekonomikā. Nozare kopumā ir novājināta, un daļa no uzņēmumiem un darbaspēka ir uzņēmušies projektus ārvalstīs. Tādējādi nozares kapacitāte uzņemt finansējumu savlaicīgi un efektīvi var izrādīties ierobežota.

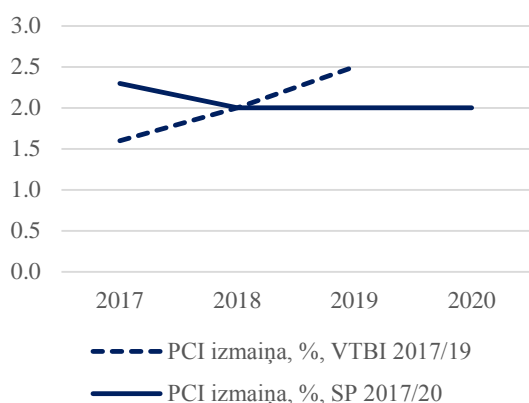
Tāpēc Padome iesaka izvērtēt un kvantificēt zemāku nekā plānots investīciju ietekmi uz makroekonomiskajiem rādītājiem un budžeta bilanci pārskata periodam.

Padome apstiprina nominālā IKP pieauguma prognozi pārskata periodam. FM ir nedaudz samazinājis nominālā IKP izaugsmes prognozi visiem pārskata gadiem (2. attēls). 2018. gadam prognoze samazināta visbūtiskāk – par 0,5 procentpunktiem līdz 5,2%.

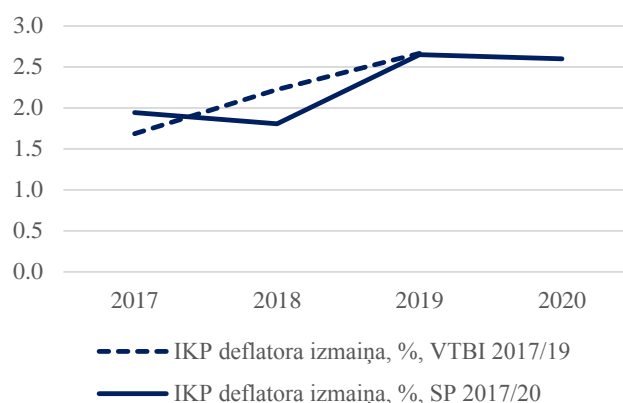
Padome apstiprina patērētāju cenu indeksa (turpmāk – PCI) izmaiņas (inflācijas) prognozi pārskata periodam. Padome atbalsta augšupvērstu inflācijas prognozes pārskatīšanu no 1,6% VTBI

2017./19. uz 2,3% pašlaik 2017. gadam, kā arī prognozēto inflācijas līmeni 2,0% apmērā 2018.-2020. gadam (3. attēls). Faktiskā inflācija 2017. gada janvārī uzrāda gada vidējo inflāciju 2,9% apmērā, līdz ar to prognoze 2,3% līmenī vērtējama kā piesardzīgi reālistiska. Visiem pārskata gadiem prognoze ir nedaudz augstāka nekā Eiropas Centrālās bankas prognoze Eiropai kopumā (1,3% 2017. gadam, 1,5% 2018. gadam un 1,7% 2019. gadam)¹¹, kas saistāms ar turpinošos cenu konverģenci.

Padome apstiprina IKP deflatora prognozi pārskata periodam. IKP deflatora prognoze 2017. gadam ir palielināta par 0,3 procentpunktiem līdz 1,9% galvenokārt sakarā ar patēriņa cenu indeksa palielinājumu un importa deflatora samazinājumu (4. attēls). Vienlaikus IKP deflators 2018. gadam ir samazināts par 0,4 procentpunktiem līdz 1,8%, jo samazinātas valdības patēriņa un kapitālieguldījumu deflatoru prognozes salīdzinot ar VTBI 2017./19. IKP deflators 2019. un 2020. gadam tiek prognozēts 2,6% līmenī.

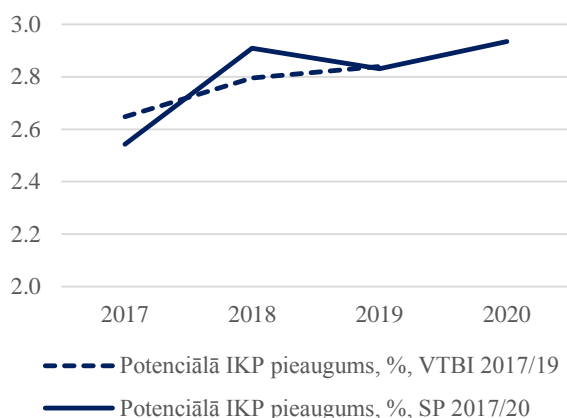

3. attēls. Inflācijas prognoze. Avots: FM.

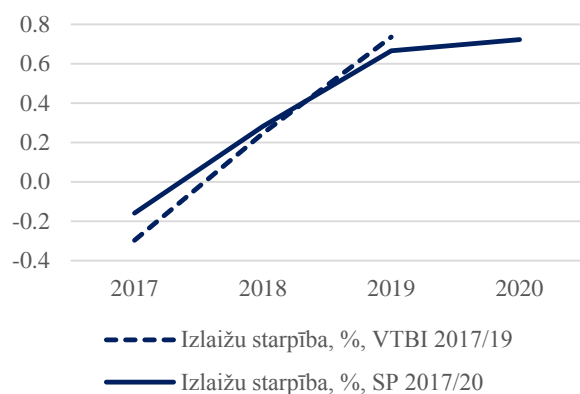

4. attēls. IKP deflatora prognoze. Avots: FM.

Padome apstiprina potenciālā IKP izaugsmes prognozi un izlaižu starpību prognozi pārskata periodam. Potenciālā IKP pieauguma prognoze 2017. gadam ir samazināta no 2,6% līdz 2,5%, salīdzinot ar prognozēm VTBI 2017./19. Paredzams, ka Latvijas ekonomika darbosies tuvu tās potenciālajam līmenim 2017. un 2018. gados, bet pozitīva izlaižu starpība sāks parādīties 2018. gadā (5. un 6. attēli).

5. attēls. Potenciālā IKP pieaugums, %. Datu avots: FM.

6. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP. Datu avots: FM.

Padome pieņem FM skaidrojumu, ka samazinājums potenciālā IKP izaugsmei 2017. gadam ir saistīts ar ieilgušo pasivitāti investīciju sektorā. Tas transformējas zemākā potenciālajā kapitālā nekā lēsts iepriekš.

¹¹ Eurosistēmas speciālistu 2016. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses euro zonai. Skatīts: 2017. gada 13. februārī. Pieejams: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eurosystemstaffprojections201612.lv.pdf?9b9948ade3ddf7a2774b191e526cc757>

	2017	2018	2019	2020
Reālā IKP izaugsme	3,2	3,4	3,2	3,0
Nominālā IKP izaugsme	5,2	5,2	6,0	5,7
Inflācija	2,3	2,0	2,0	2,0
IKP deflators	1,9	1,8	2,6	2,6
Potenciālā IKP izaugsme	2,5	2,9	2,8	2,9
Izlaižu starpība	-0,2	0,3	0,7	0,7

2. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji, %.

Kopumā Padome vērtē FM makroekonomiskās prognozes kā reālistiskas. Vienlaikus Padome secina, ka prognozei piemīt gan negatīvie riski (pastāvīgā aizkavēšanās saistībā ar ES fondu izmaksāšanu), gan pozitīvie riski (kreditēšanas atgūšanās apvienojumā ar ES fondu pieplūdi). Tādēļ Padome rekomendē attīstīt makroekonomiskās attīstības scenārija jutīguma analīzi Latvijas Stabilitātes Programmas 2017./20. ietvaros, novērtējot ietekmi no iepriekšminēto risku realizēšanās uz makroekonomiskajiem rādītājiem un budžeta bilanci.

Skaitlisko nosacījumu izpildes kopsavilkums
Summary of numerical conditions fulfilment

P2.1.tabula
Table P2.1

(milj. eiro)
(million euro)

No; formula	Rādītājs	2018		2019		2020		
		SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	
1.	Bilances nosacījums	8 960.5	8 711.3	9 276.3	8 982.9	9 446.5	9 350.4	Balance rule
2.	Izdevumu pieauguma nosacījums	8 972.7	-	9 568.7	-	9 568.7	-	Expenditure growth rule
3.	Pārmantojamības nosacījums	8 849.2	8 871.2	9 033.9	9 033.9	x	x	Continuity rule
4. = MIN (1.; 2.)	Stingrākais no Izdevumu nosacījuma un Bilances nosacījuma	8 960.5	8 711.3	9 276.3	8 982.9	9 446.5	9 350.4	Stricktest rule out of Expenditure rule and Balance rule
5.1. FNR_t	Fiskālā nodrošinājuma rezerve _t	27.7	27.7	29.3	29.3	31.0	31.0	Fiscal safety reserve _t
5.2. FNR_{t-1}	Fiskālā nodrošinājuma rezerve _{t-1}	26.3	26.3	27.7	27.7	29.3	29.3	Fiscal safety reserve _{t-1}
6.1.	Fiskālās disciplīnas likuma 5.panta otrās daļas nosacījums	110.0	-161.3	240.8	-52.6	9 446.5	9 350.4	Condition set in Fiscal discipline law Article 5(2)
6.2.	Modulis no 6.1.	110.0	161.3	240.8	52.6	9 446.5	9 350.4	Module of 6.1.
7.1.	IKP, faktiskajās cenās	27 690.4	27 690.4	29 344.7	29 344.7	31 020.7	31 020.7	GDP, current prices
7.2.	0,1% no IKP	27.7	27.7	29.3	29.3	31.0	31.0	0.1% of GDP
8. = IF (6.2. > 7.2.; 4.; 3.)	Valsts budžeta izdevumi, atbilstoši izvēlētajam stingrākajam nosacījumam	8 960.5	8 711.3	9 276.3	8 982.9	9 446.5	9 350.4	State budget expenditure according to the stricktest rule applied

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal Discipline Council calculations

Balances nosacījums

P2.2. tabula

Balance rule

Table P2.2

(milj. eiro)

(million euro)

No; formula	Rādītājs	2018		2019		2020		Item
		SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	
1.	Valsts budžeta ieņēmumi (naudas plūsmas metode)	8 576.4	8 576.4	8 887.3	8 887.3	9 375.7	9 375.7	Central government budget revenue (cash-flow)
2.	Pašvaldību budžeta bilance	5.7	5.7	-4.8	-4.8	-5.3	-5.3	Local government budget balance
3.	No valsts budžeta daļēji atvasināto publisko personu un budžeta nefinansētu iestāžu budžeta bilance	-0.5	-0.5	-3.2	-3.2	-8.7	-8.7	Derived public persons budget balance
4.	EKS korekcijas	-59.4	-59.4	32.8	32.8	-83.1	-83.1	ESA corrections
5. = 10. - 7. - 6.	Minimāli atļautā strukturālā bilance, % no IKP	-1.0	-0.8	-1.0	-0.5	-0.5	-0.5	Minimal structural balance, % of GDP
6.	Vienreizējie pasākumi, % no IKP	-0.7	x	-0.5	x	-0.3	x	One-off, % of GDP
7. = 18.	Cikliskā komponente, % no IKP	0.1	0.1	0.3	0.3	0.3	0.3	Cyclical component, % of GDP
8.	IKP, faktiskajās cenās	27 690.4	27 690.4	29 344.7	29 344.7	31 020.7	31 020.7	GDP, at current prices
9. = 1. + 2. + 3. + 4. - (5. + 6. + 7.) * 8.	Valsts budžeta izdevumi atbilstoši balances nosacījumam	8 960.5	8 711.3	9 276.3	8 982.9	9 446.5	9 350.4	State budget expenditure according to the balance rule
10. = MAX (11.; 24.)	Izvēlēta stingrākā vispārējās valdības budžeta bilance, % no IKP	-1.6	-0.7	-1.2	-0.2	-0.5	-0.2	Selected strictest general government budget balance, % of GDP
11. = 23.	Fiskālās disciplīnas likuma (FDL) metodoloģija, vispārējās valdības budžeta (nominālā) bilance, % no IKP	-1.8	-0.7	-1.3	-0.2	-0.5	-0.2	Fiscal discipline law (FDL) methodology, general government budget (headline) balance, % of GDP
12.	Fiskālās disciplīnas likuma 10.pantā noteiktais vidēja termiņa mērķis, % no IKP	-0.5	-0.5	-0.5	-0.5	-0.5	-0.5	Fiscal discipline law Article 10 medium-term objective, % of GDP
13. = 13.1. + 13.2. + 13.3.	Atkāpe no mērķa iemaksu palielināšanai 2 pensiju līmeņi, % no IKP	-0.3	-0.3	x	x	x	x	Deviation from the objective to increase contributions to the second pension pillar, % of GDP
13.1.	Iemaksu palielināšana no 2% uz 4%	x	x	x	x	x	x	Contribution change from 2% to 4%
13.2.	Iemaksu palielināšana no 4% uz 5%	x	x	x	x	x	x	Contribution change from 4% to 5%
13.3.	Iemaksu palielināšana no 5% uz 6%	-0.3	-0.3	x	x	x	x	Contribution change from 5% to 6%
14.	Atkāpe no mērķa veselības aprūpes sistēmas reformas īstenošanai, % no IKP	-0.4	x	-0.5	x	x	x	Deviation from the objective for the health care reform, % of GDP
15.	Atkāpe no mērķa nodokļu sistēmas reformas īstenošanai, % no IKP		x		x		x	Deviation from the objective for the tax system reform, % of GDP
16. = 12. + 13. + 14. + 15.	Strukturālā bilance atbilstoši Fiskālās disciplīnas likumam un papildu atkāpēm	-1.2	-0.8	-1.0	-0.5	-0.5	-0.5	Structural balance according to the Fiscal discipline law and to the additional deviations
17.	VTBIL, noteiktā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP	-1.2	-0.8	-1.0	-0.5	-0.5	-0.5	MTBFL general government structural balance, % of GDP
18. = 23. - 19.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, % no IKP	-1.2	-0.8	-1.0	-0.5	-0.5	-0.5	General government actual structural balance, % of GDP
19.	Cikliskā komponente, % no IKP	0.1	0.1	0.3	0.3	0.3	0.3	Cyclical component, % of GDP
20. = 23. - 21.	Cikliski koriģētā bilance, % no IKP	-1.9	-0.8	-1.5	-0.5	-0.8	-0.5	Cyclically adjusted balance, % of GDP
21.	Vienreizējie pasākumi, % no IKP	-0.7	x	-0.51	x	-0.31	x	One-off, % of GDP
22.	VTBIL, noteiktā vispārējās valdības budžeta (nominālā) bilance, % no IKP	-1.8	-0.7	-1.3	-0.2	-0.5	-0.2	MTBFL general government headline balance, % of GDP
23.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā (nominālā) bilance, % no IKP	-1.8	-0.7	-1.25	-0.2	-0.54	-0.2	General government actual headline balance, % of GDP
24.	Stabilitātes un izaugsmes pakta (SIP) metodoloģija, vispārējās valdības budžeta (nominālā) bilance	-1.58	-1.2	-1.2	-0.7	-0.7	-0.7	Stability and growth pact (SGP) methodology, general government budget (headline) balance, % of GDP
25.	Stabilitātes un izaugsmes pakta noteiktais vidēja termiņa mērķis, % no IKP	-1.0	-1.0	-1.0	-1.0	-1.0	-1.0	Stability and growth pact medium-term objective, % of GDP
26. = 26.1. + 26.2. + 26.3.	Atkāpe no mērķa iemaksu palielināšanai 2 pensiju līmeņi, % no IKP	-0.3	-0.3	x	x	x	x	Deviation from the objective to increase contributions to the second pension pillar, % of GDP
26.1.	Iemaksu palielināšana no 2% uz 4%	x	x	x	x	x	x	Contribution change from 2% to 4%
26.2.	Iemaksu palielināšana no 4% uz 5%	x	x	x	x	x	x	Contribution change from 4% to 5%
26.3.	Iemaksu palielināšana no 5% uz 6%	-0.3	-0.3	x	x	x	x	Contribution change from 5% to 6%
27.	Atkāpe no mērķa veselības aprūpes sistēmas reformas īstenošanai	-0.4	x	-0.5	x	x	x	Deviation from the objective for the health care reform, % of GDP
28.	Atkāpe no mērķa nodokļu sistēmas reformas īstenošanai		x		x		x	Deviation from the objective for the tax system reform, % of GDP
29. = 25. + 26. + 27. + 28.	Strukturālā bilance atbilstoši Stabilitātes un izaugsmes paktam un papildu atkāpēm	-1.7	-1.3	-1.5	-1.0	-1.0	-1.0	Structural balance according to the Stability and growth pact and to the additional deviations
30.	Vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance atbilstoši SIP, % no IKP	-1.7	-1.3	-1.5	-1.0	-1.0	-1.0	General government structural balance according to the Stability and growth pact, % of GDP
31.	Maksimālā strukturālā bilance atbilstoši SIP, % no IKP	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7	-1.7	Maximum structural balance according to the Stability and growth pact, % of GDP
32. = 35. - 33.	Cikliskā komponente, % no potenciālā IKP	0.11	0.1	0.3	0.3	0.3	0.3	Cyclical component, % of potential GDP
33.	Cikliski koriģētā bilance, % no potenciālā IKP	-1.6	-1.2	-1.2	-0.7	-0.7	-0.7	Cyclically adjusted balance, % of potential GDP
34.	Vienreizējie pasākumi, % no IKP	x	x	x	x	x	x	One-off measures, % of GDP
35.	Vispārējās valdības budžeta (nominālā) bilance atbilstoši SIP, % no IKP	-1.6	-1.2	-1.2	-0.7	-0.7	-0.7	General government headline balance according to the Stability and growth pact, % of GDP

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal Discipline Council calculations

Pārmantojamības nosacījums
Continuity principle
(milj. eiro)
(million euro)

P2.3. tabula
Table P2.3

No; formula	Rādītājs	2018		2019		
		SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	SP 2017/20 MoF	SP 2017/20 Council	
01.	Koriģētie maksimāli pieļaujamie valsts budžeta izdevumi (Vispārējās valdības budžeta plāns iepriekšējā gadā)	7 240.3	7 240.3	7 409.4	7 409.4	Adjusted maximum permissible state budget expenditure (Draft budgetary plan of previous year)
02. = 1. + 2. + 3. + 4. + 5. + 6. + 7. + 8. + 9. 10.	<i>koriģēto maksimāli pieļaujamo valsts budžeta izdevumu korekcijas saskaņā ar FDL 5.pantu, t.sk.:</i>	7.1	29.1	18.3	18.3	<i>adjustments of maximum permissible state budget expenditure according to the FDL Article 5, incl.:</i>
1. = 1.1. + 1.2. + 1.3. + 1.4.	1) pamatbudžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām valsts sociālo pabalstu un pensiju saņēmēju kontingenta prognozēm;	0	0	0	0	1) state budget expenditure due to more actual forecasts in contingent receiving state social allowances and pensions;
1.1.	Labklājības ministrijas pamatbudžeta programma 20.01.00 "Valsts sociālie pabalsti"	0	0	0	0	20.01.00 Programme of the Ministry of Welfare basic budget "State Social Benefits"
1.2.	Labklājības ministrijas pamatbudžeta programma 20.02.00 "Izdienas pensijas"	0	0	0	0	20.02.00 Programme of the Ministry of Welfare basic budget "Work pensions"
1.3.	Labklājības ministrijas budžeta apakšprogramma 20.03.00 "Piemaksas pie vecuma un invaliditātes pensijām"	0	0	0	0	20.03.00 Programme of the Ministry of Welfare basic budget "Supplement to the old age and disability pensions"
1.4.	Aizsardzības ministrijas pamatbudžeta programma 31.00.00 "Militārpersonu pensiju fonds"	0	0	0	0	31.00.00 Programme of the Ministry of Defence basic budget "Military pension fund"
2. = 2.1. + 2.2. + 2.3. + 2.4.	2) speciālā budžeta izdevumos sakarā ar aktuālākām sociālās apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēju kontingenta, kā arī pensiju un pabalstu vidējā apmēra prognozēm;	-2.3	-2.3	-4.6	-4.6	2) state social security budget expenditure due to more actual forecasts in contingent receiving social security services, so as forecasts of average amount of pensions and allowances;
2.1.	Labklājības ministrijas speciālā budžeta programma 04.01.00 "Valsts pensiju speciālais budžets"	-0.7	-0.7	-4.6	-4.6	04.01.00 Programme of the Ministry of Welfare special budget "State pensions"
2.2.	Labklājības ministrijas speciālā budžeta programma 04.02.00 "Nodarbinātības speciālais budžets"	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	04.02.00 Programme of the Ministry of Welfare special budget "Employment"
2.3.	Labklājības ministrijas speciālā budžeta programma 04.03.00 "Darba negadījumu speciālais budžets"	2.8	2.8	4.7	4.7	04.03.00 Programme of the Ministry of Welfare special budget "Occupational accidents"
2.4.	Labklājības ministrijas speciālā budžeta programma 04.04.00 "Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets"	-3.4	-3.4	-3.7	-3.7	04.04.00 Programme of the Ministry of Welfare special budget "Disability, maternity, and sickness"
3.	3) izdevumos, kuri izriet no prognozēto maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu izmaiņām, kā arī no kārtējā gada sākumā fiksētās maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu atlikuma summas;	2.2	2.2	1.0	1.0	3) expenditure, which results from change in forecasted revenues from paid services and other self-earned revenues as well as fixed sum of remaining revenues from paid services and other self-earned revenues at the beginning of current year;
5.	5) to izdevumu palielināšana, kuri nepieciešami, lai izpildītu starptautisko tiesu un Satversmes tiesas spriedumus;	0	22.0	0	0	5) increase of expenditure necessary for execution of verdicts of international courts and Constitutional court;
6.	6) izdevumos saistībā ar Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu finansētiem projektiem un pasākumiem;	6.0	6.0	21.0	21.0	6) expenditure in relation with projects and measures financed from European Union policy instruments and other foreign financial assistance programmes;
8.	8) kārtējos maksājumos Eiropas Savienības budžetā un starptautiskai sadarbībai;	1.3	1.3	0.9	0.9	8) regular payments in the budget of the European Union and for international co-operation;
11.	Faktiskie ES fondu izdevumi pozīcijās, kas pakļaujas izlīdzināšanai	1 347.6	1 347.6	1 346.3	1 346.3	Expenditure of European Union structural funds, Cohesion fund, Common Agricultural Policy and Common Fisheries Policy as subject to the smoothing mechanism
12.	Valsts parāda vadības izdevumi pozīcijās, kas pakļaujas izlīdzināšanai	254.1	254.1	259.9	259.9	Government debt service expenditure, what is in the Treasury's competence as subject to the smoothing mechanism
13. = 0.1. + 0.2. + 11. + 12.	Valsts budžeta izdevumi atbilstoši pārmantojamības nosacījumam	8 849.2	8 871.2	9 033.9	9 033.9	State budget expenditure according to the continuity rule

Avots: Finanšu ministrija, Fiskālās disciplīnas padomes aprēķini

Source: Ministry of Finance, Fiscal Discipline Council calculations